

2016

**Siketvakok
Országos
Egyesülete**

**Szerkesztette:
Földesiné
Juhász Viktória**

[SZEMFÜLES 2016/2]

TARTALOMJEGYZÉK

SZERKESZTŐI KÖSZÖNTŐ	2
BETEKINTŐ – EGYESÜLETI HÍREK, INFORMÁCIÓK	2
KITEKINTŐ – HÍREK, ESEMÉNYEK AZ EGYESÜLETEN TÚLRÓL	7
ÓCEÁN – LELKÜNK TITKAI	22
MOSZAT – ÉRDEKESSEGEK	23
BARANGOLÓ – HAZÁNK LÁTVÁNYOS HELYEI	26
NEVETNI MINDIG JÓ – HUMOR	29
VIRÁGSZIROM – IDÉZET, VERS	31
IMPRESSZUM	33

Szerkesztői köszöntő

Szeretettel köszöntök minden kedves olvasót. Remélem, ezzel az újságszámmal sem okozok csalódást; mindenki talál ízlésének, érdeklődésének és hangulatának megfelelő olvasnivalót. Kellemes időtöltést az újsághoz!

Földesiné Juhász Viktória
Felelős szerkesztő

BETEKINTŐ – EGYESÜLETI HÍREK, INFORMÁCIÓK

Elsősegély előadás egyesületünkben

Pap Andrea, - aki Pap Gábor tagunk testvére és a Széchenyi Lions klub elnöke-ötlete volt ez az előadás. Megbeszéltem a kollégákkal, akik szintén nagyon örültek ennek a témának. Több olyan tagunk is van, házaspárok és egyedülállók egyaránt, akiknek sok-sok hasznos információ hangzott el az elsősegély bemutatón, ahol az előadó orvos nem csupán elméletet mondott el, hanem gyakorlati bemutatót is tartott. Aktívan részt vehettek az érdeklődők, csak úgy záporoztak a kérdések az orvos felé.

Ezúton is szeretnénk köszönetet mondani, hogy létrejöhett ez a nagyszerű, hasznos alkalom!

Gyórfy Ildikó

Beszélgetés Lenkayné Vajda Viktóriával, a Lámpás klub szervezőjével

- **A Lámpás klub szervezője, vezetője vagy. Honnan jött ennek a klubnak az ötlete?**

- 2013-ban a siketvakok közösségi mentora lettem. A tagjainknak igényük volt arra, hogy legyen több egyesületi klub, ahol találkozhatnak egymással. Kaptam egy nagyszerű lehetőséget, amely keretén belül létrejöhett a Lámpás klub. Nagy öröm volt ez számomra. Minden hónap utolsó szerdáját jelöltem ki erre a célra.

- **Mi a klub célja?**

- Fő célom a szervezés során, hogy a felmerülő igények figyelembevételével tervezzem meg az összejöveteleket. Vannak olyan alkalmak, amikor egy szakember vezetésével dolgozunk fel témákat, valamint vannak külső terepen megrendezett programok: kirándulások, múzeumlátogatások. Viszont, hogyha épp arra van igény, hogy tapasztalatokat, praktikákat osszanak meg a résztvevők egymással, akkor pedig egy beszélgetős klubot tartunk.

- **Milyen témákat dolgoztok fel a klubokon?**

A témákat 3 fő csoportra osztom:

a. tudásklub

b. praktikum-vitafórum

c. jogi fórum.

a. A tudásklub: ennek keretében különböző előadókat hívok meg, például múltkor volt egy szemész-orvos. Tehát, ezen csoportba tartozó témák feldolgozásához szakembereket kérek fel. Előadások után lehetőség van beszélgetésre az adott előadóval.

b. Praktikum: Ezen témák olyan témák, amelyeket a tagok hoznak fel. Ilyenkor tapasztalatcserére, kötetlenebb beszélgetésre adok lehetőséget. Előfordul olyan is, amikor egyik tagunk szeretne egy témát megosztani a többiekkel; ilyenkor Ő készül fel.

c. Jogi fórum: Itt a tagokat érintő jogi kérdésekről adunk információkat szakemberek vezetésével.

A három témacsoporton túl szoktam a klub keretén belül kötetlenebb, szabadidős programokat is szervezni: kirándulások,

múzeumlátogatások, valamint a már hagyománnyá vált karácsonyi, farsangi és szüreti multság.

- Milyen a klubok fogadtatása, mennyien látogatják?

- Visszatekintve a 3 évre, most már elmondhatom, hogy van egy állandó magja a klubnak, ami olyan 10-15 fő között mozog. Vannak, akik 1-1 klubra jönnek el.

- Mik a terveid a klubbal kapcsolatban?

- Szeretnék több múzeumlátogatást szervezni, amelybe becsempészném az akadálymentesítés lehetőségét. Mielőtt meghirdetném a múzeumlátogató programot, elmegyek feltérképezni az adott tárlatot. Beszélék a múzeumpedagógussal, és elmondom a siketvakok igényeit. Tehát, hogy látás-hallássérült csoportról lesz szó, átbeszéljük, hogyan lehetne akadálymentessé tenni a kiállítást. Például, hogy jön majd jeltolmács, ezért lassabban, érthetőbben kell beszélnie a tárlatvezetőnek, rövidebben fogalmazni; mi az a rész, ami tapintható a tárlatban.

- A múzeumpedagógusok hogyan fogadják ezen beszélgetéseket, milyen a reakciójuk?

- Általában nyitottak, de mindig megkérdezem, hogy jellemző-e, hogy fogyatékos csoport látogatja a múzeumot.

Jók ezek a beszélgetések, mert sokszor akkor döbbenek rá, hogy igen, vannak fogyatékos emberek is a világon; akiket ugyanúgy érdekelhet a múzeum, mint a látó-halló embereket; hogy ők is ugyanúgy érdeklődhetnek a múzeumok iránt.

Terveim között szerepel, hogy a múltkori párkapcsolati témájú klubot folytatnám, olyan kiegészítésekkel, mint például: milyen ha valakinek látó társa van, és az időközben elveszíti látását-hallását? Hogyan tudja ezt a társ, a család feldolgozni, valamint változik-e a baráti kör, hogy mondjuk a látó-halló időszakban kialakult baráti kör, az megmaradhat-e?

Szeretnék a jövőben olyan témákban előadásokat, mint a divat, öltözködés, egészséges életmód, fitness.

Mindezekon túl, a legeslegfontosabb célom, hidat kiépíteni a fogyatékos és a nem fogyatékos világ között.

Beszélgetés Huszár Zsuzsával az egyesületi klubokról

- **Hallottam, hogy törzstagja vagy az egyesületi kluboknak...**

- Igen, szeretek a klubokra járni.

- **Milyen klubok ezek?**

- Háromféle klubot szerveznek az egyesületben: rehabilitációs klub, a lámpás klub, valamint a klubdélután. Mindhárom alkalom havi egyszer szokott lenni.

- **Mit jelentenek számodra ezen összejövetelek?**

- Nagyon sokat. Ilyenkor megismerkedhetek más sorstársaimmal, lehetőség van beszélgetésre, tapasztalatcserére, megtudhatunk érdekes és hasznos információkat.

Egyszóval kikapcsolódhatok, tanulhatok, jól érezhetem magam. Remélem, a többiek elfogadtak engem.

- **Mesélnél picit arról, hogy hogyan kell a klubokat elképzelni?**

- Általában mindhárom klub előretervezett. A klubdélutánok elején picit beszélgetünk szabadon, utána valamelyik szervező megnyitja az alkalmat. Utána pedig alkotunk valami kreatívat (sütünk, főzünk, lekvárt főzünk be, bingóznak, ajándékokat készítünk, hímzünk stb). Jó idő esetén kimegyünk a szabadba. A rehabilitációs klubokon egy-egy hasznos, érdekes témát dolgozunk fel egy szakember vezetésével. Hangzott el előadás az okostelefonokról, közlekedésről, háztartási praktikákról, hallást segítő eszközökről. A klubdélutánok inkább kikapcsoló jellegűek, a rehabilitációs klubok inkább tanítanak. A lámpás klubról most nem beszélek, mert ebben az újság számban olvashattok a szervezővel egy beszélgetést róluk.

- **Hogyha visszanézel az utóbbi időszakra, melyik klubot emelnéd ki?**

- A rehab kluboknál a háztartásról szóló alkalmat, a klubdélutánnál a hajókázást, a lámpás klubnál pedig a teadélután.

- A háztartás- téma miért jelentett sokat a számodra? Mit vittél haza belőle?

- Nagyon sok hasznos, apró trükk hangzott el, mint például: mosópor kiadagolás, zokni párosítás, szobasarkok porszívózása, az új ruhák ecetbeáztatása, majd utána mossuk csak ki stb... A főzésnél pedig mutattak kis praktikus eszközöket, mint a tojásszétválasztó, fokhagymatisztító dörzsike.

- Van esetleg valami, amit még hozzátennél a klubokhoz szervezés szempontjából?

- A klubokon nagyon változatosak a programok. Az egyesület dolgozói nagyon kedvesek, figyelmesek, türelmesek. Szeretném, hogyha a sorstársaim minél nagyobb létszámban jönnének, egymással ismerkedhetnének, és jól éreznék magukat.

- Szoktatok múzeumot látogatni. Nem olyan régen voltatok a Közlekedési Múzeumban. A múzeumlátogatások mit adnak neked?

- Engem nagyon érdekelnek a történelmi dolgok. Valaminek a története, a régi korban élt emberek sorsa, tárgyaik, hétköznapjaik. Ami megfogott a Közlekedési Múzeumban: hogy milyen lassúak voltak az autók, gyalog meg lehetett őket előzni; hogy fából készültek a kerekek, és az üléshezát bőrből készült, valamint hogy mekkora súlyuk volt ezeknek a régi autóknak.

- Meg lehetett fogni dolgokat?

- Persze, igen, meg lehetett tapogatni.

Köszönöm, hogy megosztottad az olvasókkal az egyesületi klubokkal kapcsolatos élményeidet!

Rovatot összeállította: Szerkesztő

KITEKINTŐ – HÍREK, ESEMÉNYEK AZ EGYESÜLETEN TÚLRÓL

Rövid történeti áttekintés a hallássérültekről

A hallássérültek létezéséről, életéről az elmúlt évezredekben főként a jelnyelv - mint a siketek gondolat kifejező eszköze - történetének kutatásain keresztül tudunk. A fogyatékoság történeti és kultúraantropológiai vizsgálata ma még gyerekcipőben jár, és jóformán csak feltételezésekre támaszkodva vizsgálhatjuk a fogyatékosok és ezen belül a hallássérültekre vonatkozó szabályok történelmi fejlődését. Könczei György akadémikus - akadémiai székfoglaló dolgozatában kifejtett - nézete szerint:

„...bár a kutatások által kellően még nem igazolt, mégis meg lehet kockáztatni, hogy maga a kultúra, tehát maguk a nagy humán kultúrák, mint például a régi zsidó tradíció, az ógörög hagyomány, az óegyiptomi kultúra vagy a kereszténység nem diszkriminálnak: tehát a fogyatékos emberrel kapcsolatos előítéletek nem a nagy kultúrákból erednek, hanem atavisztikus ösztönök, pogány babonák, vallásos balhiedelmek és a fogyatékos emberek mássága folytán az egyes nagy kultúrák dominanciája mellett, ezekkel való kölcsönhatásban termelődnek és születnek újjá .”

Senki nem vonja és vonhatja kétségbe, hogy mindig voltak, vannak és lesznek hallássérültek mindaddig, amíg az orvostudomány és a technika nem lesz képes arra, hogy ezt a fizikai és biológiai hátrányt megszüntesse.

Azzal is tisztában kell lennünk, hogy egészen az 1950-es évekig (Magyarországon) - míg meg nem jelentek az első hallásjavító eszközök - kivétel nélkül siketnek számítottak a valóban siketeken kívül a nagyothallók is. Tehát a XX. századig kizárólag a siketeken keresztül fejtjük ki a hallássérültek eddigi történetét. A XX. században kialakult tendenciákról a dolgozat későbbi részeiben, a vele összhangban álló fogalmakkal együtt szólunk.

A gesztusok nyelve legalább egymillió évvel előzte meg a beszélt nyelvet. Az ősemberek a beszélt nyelv kialakulása előtt gesztusokkal érintkeztek, mint az egyetlen kifejező, kommunikációs eszközzel. Mivel a siketek nem hallottak, nem voltak képesek akusztikus úton megtanulni a

beszélt nyelvet, így kénytelenek voltak egymással való kommunikációjukban egyre nagyobb mértékben támaszkodni a jelnyelvre (eleinte természetesen kezdetleges fogalom-meghatározási elemekkel és módszerekkel).

A zsidó - antik - keresztény kultúra hatására bontakozott ki és valósult meg a fogyatékos emberrel kapcsolatos egyéni és közösségi gondolkodás eszméje.

Mózesről jegyzik fel, hogy törvénybe foglalja a siketek védelmét . A Talmud előírja a jótékonytságot és a teljes diszkréciót, hogy a nyilvánosság előtt ne bántásák, ne alázzák meg a rászoruló fogyatékos embert. Ismerték, és engedélyezték a siketnéma kommunikációt, a jelnyelvet.

A görög történelemtudós, Herodotos (i.e. V. század) olyan egyiptomi érmékről tesz említést, melyeken az érem értéke az egyik oldalon ujj-jelekkel, a másik oldalon római számokkal volt feltüntetve. Ez bizonyítja a kézbeszéd akkori létezését, és ugyancsak ebből kiindulva valószínűsíthetjük, hogy az ókori egyiptomi siketek hasonló módon érintkeztek egymással.

A rómaiak és a görögök is előszeretettel alkalmazták a jelnyelvet, ez kitűnik abból, hogy pl. a tengeri kereskedelemben az eltérő nyelvet használó kereskedők ujj-jelekkel kommunikáltak egymással. Általánosan elismert volt ennek a szerepe mind a kereskedelmi, mind a társadalmi életben.

Platón a jelbeszédet a társadalmi erények közé sorolta. Tanítványa, Arisztotelész viszont *Metafizika* c. művében kijelenti, hogy akkor fogyatékos a gyermek, ha nem apjához hasonlít.

A római jogban, az öröklési és a kötelmi jog területén találkozhatunk siketekkel kapcsolatos szabályokkal. Iustinianus római császárnál (i.e. IV. sz.)

"a siketnéma végrendeletéhez az ő saját kezű aláírása szükséges" (a hét tanú mellett, normális esetben elegendő volt a szabad szóbeli akarat kijelentés)

A római jog és az ezután elterjedő európai jogrendszerek azonban - jellemzően egészen a XVIII. századig - elsősorban a beszédet, az élőszót fogadták el, mint akaratkifejező eszközt. Ez a formakonzervativizmus jelentősen korlátozta a siketek érvényesülési lehetőségeit. Jellemző példa, hogy az ősi római *stipulatio*, az alakszerűen létrejött kötelelem csakis élőszóban keletkezhetett, tehát itt a siketek teljesen ki voltak zárva a szerződésképesek köréből.

A középkorban a siketekről lényegesebben kevesebbet tudunk. Az írott történeti anyagok kevés említést tesznek róluk, így ez a korszak számunkra gyér és elégtelen adatokkal szolgál. A kevés emlék közül az egyik legjelentősebb: Cardanus XVI. századi olasz filozófus és fizikus, aki a siketség problémájával

az érzékszervek tanulmányozása közben szembesült, és azon a véleményen volt, hogy a siketnémát meg lehet tanítani írni és olvasni, s meg is érti a leírt szöveget, megjegyzi a szavakat, ha bemutatják nekik a tárgyakat, vagy azoknak a képeit. Egy másik emlék: Spanyolországban Pedro de Ponce bencés szerzetes siketeket kezdett el oktatni a beszédre 1580-ban.

A jelnyelvről, mint a siketek kommunikációs eszközéről csak a XVII. században tesznek először említést. Így eddig az időszakig a hallássérültekről konkrétan

- mint közösségről - nem tudunk, csak következtethetünk a jelnyelv társadalmi szerepén, ismertségén keresztül. Az első jelnyelvi szakkönyvet az angol John

Bullwer írta 1664-ben Chirológia: A kéz természetes nyelve címmel.

Az ezután következő évszázadban megnövekedett a siketekkel foglalkozó szakemberek száma. Ekkor még a „felvilágosult” francia filozófusok is foglalkoztak e témával, így pl. Condillac, aki Diderot-val és Locke-al értekezett többek között az érzékszervek általi megismerésben játszott szerep vizsgálatáról.

Sőt Rousseau, a XVIII. sz. egyik legnagyobb felvilágosult gondolkodója odáig ment el, hogy a beszéd keletkezéséről vallott véleményében kifejtette: „a némák megértik egymást és megértenek mindent, amit velük jelekkel közlünk, éppúgy, mintha szóval mondanók nekik” .

1779-ben viszont egy francia siket, Pierre Desloges így említette a sorstársait: „...azok, akik elszigetelten élnek valahol az országokban, akiket lelkileg és testileg is korlátoznak” . Az idézetből arra következtethetünk, hogy életük több területen nehezebb volt, mint más fogyatékos embereké. A siketeket hosszú ideig az értelmi fogyatékosokkal azonos szinten, a társadalom írott és íratlan törvényeinek keretein kívülállónak tekintették. Desloges kijelentését támasztja alá egy 1987-ben készült amerikai tanulmány: „A tizenhetedik és tizennyolcadik században a településeken nyilvános menhelyeket létesítettek, ahol a fogyatékosokat együtt helyezték el a szegényekkel, a szellemileg visszamaradottakkal, az öregekkel és betegekkel, valamint a krónikus alkoholistákkal.

Ellátták őket élelemmel és fedél volt a fejük felett, hogy életben maradjanak, de nem kaptak reményt vagy biztatást, hogy megpróbáljanak önállóak lenni és önmagukat fejleszteni” .

1760-ban alapították az első siketekkel foglalkozó, intézményesen működő iskolát (korábban magánúton alakultak ilyen típusú intézmények) - mely a jelnyelv nélküli, úgynevezett oralista módszer szerint működött - a skóciai Edinburgh-ben. Egy francia abbé, L'Epée viszont egy egységes jelnyelvi rendszert dolgozott ki (tanítványai közé tartozott a fentebb idézett Desloges is), és ez alapján tanította a siketeket magániskolájában 1782-től.

Ezektől az évektől a jelnyelv és az erre támaszkodó siketoktatás egyre inkább elterjed, a siketek érdekvédelme egyre egységesebbé válik. Egy lassú felívelésnek lehetünk a tanúi: az iskolák száma növekszik, siketművészek jelentek meg, társadalmi elismertségük javult. A fejlődés egyik példája az az 1816-ban, az Egyesült Államokban alapított speciális, siketeket oktató iskola, mely azóta az USA legjelentősebb siketekkel foglalkozó tanintézményévé nőtte ki magát, s mi több az iskola egyetemmé fejlődött, és működtet egy általános- és egy gimnáziumi modelliskolát is. Az intézmény, mai nevén Gallaudet egyetem a világ legnívósabb, siketeket oktató központja, melynek a rektora is siket. A fejlődés másik, érzékeltetőbb példája: az 1804-ben Angliában született John William Lowe 1846-ban, 42 éves korában jogi végzettséggel ügyvédi praxist kezd, aki siket létére 10 idegen nyelven tudott írni - olvasni.

Magyarországon jelentős késéssel, 1802-ben, jólészi Cházár András (1745-1816) vármegyei táblabíró áldozatos gyűjtőmunkája nyomán nyílt meg - bécsi példa nyomán - az első siketiskola Vácott. Az innen kikerülő diákok alapozták meg a magyar siket közösség létrejöttét. Társaságokba kezdtek tömörülni, felismerték azt a tényt, hogy csakis közös fellépéssel tudják az országban javítani helyzetüket. Vezéralakjuk egy fiatalon elhunyt nyomdászmeister, Oros Kálmán volt, aki még a múlt században, 1892-ben megalapította a siketek első újságját: a Siketnémák Közlönyét.

Ezen időponttól beszélhetünk a magyar hallássérültek szervezett életéről. Meg kell említeni azonban érdekességként, hogy ez a szerveződés tiltakozó reakcióként indult, miután megtiltották Magyarországon a jelnyelvvvel való oktatást, az 1880-ban Milánóban megrendezett II. Siketoktatással foglalkozó Kongresszus határozata nyomán, mely egyöntetűen az oralista módszert támogatta.

1887-ben jött létre a siketek első szervezete Egyetértés Társaskör néven. 1907-ben alakult meg Siketnémák Otthona, amelynek eszmei elindítója ugyancsak

Oros Kálmán volt. Az otthon mai jogutódja a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége (SINOSZ), mely 1951-ben alakult újjá. A SINOSZ-nak jelenleg mintegy tizenegyezer hallássérült tagja van országszerte.

Az érdekképviselői szerv jelentős erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy a hallássérültek helyzete minden téren javuljon. Jelenleg hét siketekkel (Budapest, Eger, Kaposvár, Vác, Sopron, Szeged és Debrecen) és egy nagyothallókkal (Budapest) foglalkozó általános iskola működik Magyarországon, és egy budapesti gimnázium, amely indít hallássérült osztályt is.

A hallássérültek nemzetközi szerveződése jelenleg kétoldalú. A magyarországi gyakorlattól (az, hogy a siketek és a nagyothallók egy érdekvédelmi társadalmi szervezetbe tömörülnek) eltérően külön alakult a siketeknek és külön a nagyothallóknak világszervezet. A WFD (World Federation of the Deaf), a Siketek Világszövetsége 1951-ben alakult, tagállamainak száma jelenleg 112. Létezik egy független európai siket szervezet is, az EUD (European Union of the Deaf).

A nagyothallók világszövetsége, az IFHOH (International Federation of Hard-of-Hearing) jóval később alakult (1977), mint a siketeké. Itt is létezik európai szervezet, de ez az IFHOH alá tartozik, nem független: az IFHOH-Europe. Csak a nagyothallóknak van különálló ifjúsági szervezete, az IFHOHYP (International Federation of Hard-of-Hearing Youth People), melyet érdekes módon korábban, 1968-ban alapították, mint az IFHOH-ot. A SINOSZ a WFD-nek, az IFHOH-nak és az IFHOH-Europe-nak is tagja.

Az orvostudomány ebben a században fejlődött arra a szintre, hogy eredményeket tudjon felmutatni a hallássérültek rehabilitációja terén. Az első hallókészüléket 1901-ben készítették el: egy kísérleti példány, amely még elektromos hálózatról működött, és viselése meglehetősen kényelmetlen volt; Alexandra angol királyné használta. A berlini Német Akusztikai Társaság fejlesztett ki először „könnyen” használható, szárazelemmel működő hallókészüléket 1906-ban. Így a nagyothallók számára megnyílt a lehetőség a nagyobb fokú rehabilitáció felé.

Magyarországon dr. Götze Árpád kandidátus főorvos, főiskolai tanárnak köszönhetően és vezetésével az 1950-es évektől kezdődően terjedt el a hallásjavító eszközök használata. Mára eljutottak arra a szintre, hogy műtéti beavatkozással, az ún. Cochleáris Implantációval (CI) a siket egyének egy részét hallóvá tudják tenni, azonban ez a beavatkozás számos etikai, orvosi, pszichikai és egyéb kérdést vetett fel, melynek

következtében a világ jelentősen megosztott e kérdésben - alkalmazni, vagy nem -, mivel a siketséget a hallássérültek egy igen jelentős hányada egyfajta állapotnak és nem betegségnek tekinti. Ennek köszönhetően ez a módszer még nem terjedt el nagymértékben, és a jövő orvostudományára hárul az a feladat, hogy úgy küszöbölje ki a halláskárosodást, hogy annak semmilyen káros következménye ne legyen.

Írták: Kósa Ádám és Lovászy László

Megjelent a DEX 2.6

A DEX egy dramatizált elektronikus könyvszerkesztő és hangoskönyv-konvertáló program. Segítségével könnyen és gyorsan állíthatóak elő elektronikus formátumú könyvekből hangoskönyvek akár MP3 akár Daisy-formátumban is, melyeket azután különböző eszközökön, mobiltelefonon, MP3- vagy DAISY-lejátszón lehet meghallgatni.

A DEX programot 2007 óta fejlesztik az "Informatika a látássérültekért" Alapítvány munkatársai. A legutóbbi, 2.5-ös verzióhoz képest számos egyszerűsítés és újítás történt a programban.

A DEX 2.6 mostantól nem igényli semmilyen kiegészítőszoftver telepítését és futtatását. A felhasználók szabadon, köztársaság nélkül használhatják a programot. Azonban a programmal készített hangos- és DAISY könyvek továbbra is csak a látássérült emberek számára és kizárólag ingyenesen terjeszthetőek.

A DEX program használható a Windows XP, 7, 8.1 és 10 operációs rendszerek 32 és 64 bites változatain egyaránt.

A program Braille-konverziós szolgáltatást is nyújt, melynek segítségével mostantól kiválasztható, hogy EURO vagy USA kódtáblával készüljön a kívánt Braille-dokumentum. Ezzel könnyebbé válik a Magyarországon elterjedt Braille-nyomtatókon történő pontírású nyomtatás.

A DEX-nek köszönhetően azon vak és gyengénlátó emberek számára is elérhetővé, élvezhetővé válik rengeteg könyv és idegennyelvű tananyag, akik kevésbé jártasak a számítógép- és az internethasználat területén, lényegesen könnyebbé válik számukra az információ, a tudás elérése.

Az "Informatika a látássérültekért" Alapítvány programozói a DEX program megalkotásával hozzá kívántak járulni ahhoz, hogy az olvasás mindenki számára elérhető tanulási, kulturálódási és szabadidős lehetőség legyen.

A DEX 2.6 verziójának 32 bites és 64 bites változata is ingyenesen letölthető az „Informatika a látássérültekért” Alapítvány honlapjáról.

A programról további információ kérhető Molnár Ákostól az alapítvány ügyfélszolgálatán a helpdesk@infoalap.hu email címen illetve a +36-1-273-3188-as vagy a +36-70-295-9288-as telefonszámon.

"Informatika a látássérültekért" Alapítvány

Forrás: www.infoalap.hu

A rehabilitációs és rokkantsági ellátás melletti munkavégzés szabályainak változásairól

A megváltozott munkaképességűek ellátásairól szóló 2011. évi CXCI. törvény (a továbbiakban: Mmtv.) a Parlament elé terjesztett T/9635. számú törvényjavaslat (a továbbiakban: Javaslat) szerint 2016. május 1-jétől előreláthatólag több ponton is módosul.

A törvénymódosítási javaslatok nem csak tartalmi pontosításokat, tisztázó jellegű magyarázatokat foglalnak magukba, hanem ki is egészítik az Mmtv. aktuálisan hatályos bekezdéseit.

Az Mmtv. 7.§ (4) bekezdése alapján a rehabilitációs ellátásban részesülők mindeztől munkaidő-korlátozással vállalhattak munkát. Az ellátás folyósítását szüneteltetni kellett arra az időtartamra, amikor az ellátott keresőtevékenységet végzett vagy közfoglalkoztatásban vett részt, ha a heti munkaideje a 20 órát meghaladta. A tervezett jogszabálybeli változások a munkaerő-piaci visszatérés serkentése céljából a rehabilitációs ellátottak részére kereseti korlátozást fogalmaznak meg, melynek értelmében pontosan ugyanazok a munkavégzési feltételek vonatkoznak majd rájuk, mint a rokkantsági ellátásban részesülőkre. Megszűnik a heti húsz órában limitált munkaidő, tehát teljes munkaidőben is megengedett lesz dolgozni a rehabilitációs ellátás mellett; csak arra kell ügyelni, hogy az ellátás melletti bruttó kereset összege három egymást követő hónap mindegyikében ne legyen magasabb, mint a mindenkori minimálbér másfélszerese (idén havi bruttó 166.500 forint). Egyéni és társas vállalkozó esetén – legalább középfokú végzettséget igénylő főtevékenység esetén – pedig ne haladja meg a garantált bérminimum másfélszeresét (idén havi bruttó 193.500 forint). Ha a jövedelem három egymást követő hónap mindegyikében túllépné a korlátot, akkor a rehabilitációs ellátást megszüntetik (és - a korábbiakkal ellentétben - NEM szüneteltetik). Az intézkedés célja egy, a jelenleginél magasabb nyílt munkaerő-piaci foglalkoztatási ráta elérése az érintettek körében. A jelenlegi heti 20 órás foglalkoztatási lehetőség a munkaadók számára is sok esetben elégedetlenséget okoz, hiszen a munkáltatók álláspontja szerint a munkavégzési hatékonyságot csökkentheti, ha például egy adott nyolc órás munkakört két négy órában alkalmazott megváltozott munkaképességű személy tölt be. A jogszabály-változtatás jó alkalmat teremthet mind a dolgozók mind a munkáltatók körében a kérdés rugalmasabb kezelésére, és így 4, 6 vagy akár 8 órás munkakörök kialakítására ezen speciális csoport munkavállalási arányának növelése érdekében.

Ezen a ponton megemlíteném továbbá, hogy a munkaidőbeli korlát túllépése miatt szüneteltetésre került rehabilitációs ellátást május 1-től újra folyósíthatják. Azaz, ha a rehabilitációs ellátás jelenleg azért szünetel, mert az ellátott heti munkaideje a 20 órát meghaladja, akkor ez a szünetelési ok május 1-jétől hatályát veszti, és a szüneteltetett rehabilitációs ellátás ismét járni fog egészen addig, amíg a jogosultsági idő tart (ha például valaki június 30-ig jogosult rá, akkor május 1. és június 30. között számára is folyósítani fogják azt). Az ellátottnak csak az előző bekezdésben részletezett kereseti korlátozást kell szem előtt tartania.

Ne felejtjük el ugyanakkor, hogy 2016. április 30-ig a szünetelési ok fennállása esetén MÉGIS kifizetett rehabilitációs ellátást a hatóság ugyanúgy visszakövetelheti, mint ahogyan mindezidáig meg is tette. Azaz, ha túllépjük a heti 20 órás munkavégzési keretet, és ezt nem jelentjük be, a jogosulatlanul felvett rehabilitációs ellátás utólagosan levonásra kerül. Erről rendelkezik az Mmtv. 7.§ (4a) bekezdése: "A szüneteltetés időtartamára folyósított rehabilitációs pénzbeli ellátást az ok bekövetkezéséről való tudomásszerzést követő hónaptól járó ellátásból le kell vonni, vagy azt a rehabilitációs ellátás megszüntetése esetén vissza kell követelni. A levonás legfeljebb a rehabilitációs pénzbeli ellátás 50%-áig terjedhet." Ez a rendelkezés április 30-ig érvényben van, és semmiképpen sem szabad figyelmen kívül hagyni, amikor megváltozott munkaképességüként munkát vállalunk/végzünk.

Rokkantsági ellátás mellett az Mmtv.-ben mindmáig szabályozott munkavégzési feltételek maradnak érvényben. A rokkantsági ellátásban részesülő személy ellátását eszerint akkor kell megszüntetni, ha keresőtevékenységet folytat és jövedelme 3 egymást követő hónapon keresztül meghaladja a mindenkor minimálbér 150 %-át. Ha a kereseti korlát túllépése nem egymást követő három hónapban, hanem ritkábban valósul meg, az ellátás megszüntetésére nem kerül sor (a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól szóló 2011. évi CXCI. törvény 13.§ (2) bekezdés d) pontja alapján). Azaz, akár teljes munkaidőben is végezhetnek keresőtevékenységet azok, akik ebben az ellátástípusban részesülnek: amennyiben ők és munkáltatóik úgy ítélik meg, hogy egészségi állapotuk ezt engedi, csak a keresetkorlát szabhat gátat munkatevékenységüknek. A keresetre vonatkozólag pedig érdemes egy ellenőrzést kérni a munkáltatónál, mert nem minden esetben teljesen egyértelmű, hogy a kérdéses keresetbe pontosan mely juttatások tartoznak bele (például az esetleges bónuszkifizetések, utazástámogatás 9 forinton felüli része, stb. a keresetkorlát szempontjából figyelembe veendő jövedelemnek számíthatnak).

Forrás: www.rehabportal.hu

Lehetőségautó pályázat

2011 júliusától jelentősen átalakult a súlyosan mozgáskorlátozott emberek gépjármű szerzési és átalakítási támogatása. A súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről szóló 102/2011. (VI. 29.) Korm. rendeletben szabályozott személygépkocsi

szerezési és átalakítási támogatás célja, hogy minél hatékonyabban, minél több fogyatékos ember önálló életvitelét, munkavállalását, képzését, azaz társadalmi integrációját segítse elő.

A támogatási rendszer keretében az arra jogosultak számára

- új gépjármű vásárlásához 900 ezer forint;
- használt gépjármű, három-vagy négykerekű segédmotor-kerékpár, illetve gépi meghajtású kerekesszék vásárlásához 600 ezer forint;
- személygépkocsi átalakítási támogatásához 90 ezer forint állami támogatás biztosítható.

Ezzel a saját erőt kiegészítő állami támogatással együtt új, vagy legfeljebb öt éve forgalomba helyezett használt gépjárművekhez juthatnak hozzá a támogatásra jogosultak.

A szerzési és átalakítási támogatás igénybevételére jogosult

a.) az a személy, aki tömegközlekedési eszközt önerőből igénybe venni nem tud, és a kormányhivatalok rehabilitációs szakigazgatási szerveinek (a továbbiakban RSZSZ) szakértői bizottságai által végzett vizsgálat során közlekedőképességében akadályozottnak minősül, és állapota várhatóan legalább három évig fennáll, Ennek megfelelően közlekedőképességében súlyosan akadályozott az, akinek mozgásszervi, idegrendszeri, végtagi perifériás keringési károsodás miatti részegészség-károsodása, vagy a felsorolt részkárosodások közül két részkárosodása együttesen eléri, vagy meghaladja a 40%-ot, és közlekedési képessége a szakértői szerv vizsgálata alapján súlyosan nehezített.

b.) az a 18. életévét betöltött személy, aki fogyatékosági támogatásban részesül,

c.) az a 18. életévét nem betöltött autista, látási, hallási, értelmi fogyatékosággal élő, valamint mozgáskorlátozott gyermek, akire tekintettel magasabb összegű családi pótlékot folyósítanak.

Azok az igénylők, akik vezetői engedéllyel rendelkeznek, önállóan, azok pedig, akik nem rendelkeznek vezetői engedéllyel, szállítást végző személy szállítást vállaló nyilatkozata alapján igényelhetik a támogatást. Szállítást vállaló személy lehet

- a szülő, házastárs, élettársi nyilvántartásba bejegyzett élettárs,
- a súlyos mozgáskorlátozott személlyel legalább egy éve közös háztartásban élő gyermek vagy testvér,
- a súlyos mozgáskorlátozott személy személygépkocsival történő szállítását a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvény szerinti önkéntes jogviszonyban végző személy

A gépjármű szerzési és átalakítási támogatás igénylése

A támogatás iránti igényt a lakóhely szerint illetékes Szociális és Gyámhivatalhoz kell benyújtani. A tárgyév március 31-éig benyújtott kérelmek esetén a tárgyév június 15-éig, a tárgyév szeptember 30-áig benyújtott kérelmek esetén a tárgyév december 15-éig kell a Szociális és Gyámhivataloknak a döntést meghozniuk.

Bővebb tájékoztatás a támogatásról az alábbi forráslinken olvasható.
<http://lehetosegauto.hu/tamogatasrol>

A „Vakok Lakásgondjainak Megoldását Támogató Alapítvány" pályázata

(székhely: 1146 Budapest, Hermina u. 47.), a továbbiakban: Alapítvány, jelen közleménnyel meghirdeti 2016. évi pályázatát a céljának megfelelő támogatások elnyerésére

Az alapító okirat szerint évente legfeljebb 10 pályázó részesülhet egyösszegű, pénzbeli támogatásban.

1. Elnyerhető támogatás

Alapítványunk ebben az évben - a bankbetétek hozamainak jelentős csökkenése miatt – a tavalyi évhez hasonlóan rendkívül alacsony kiosztható összeggel fog rendelkezni, ezért a beérkezett pályázatok alapján a kuratórium döntésével várhatóan tíznél kevesebb pályázót fog támogatásban részesíteni személyenként maximum 200.000.-Ft összegben.

2. A támogatandó célok:

Az Alapítvány az alábbi konkrét célokat támogatja, feltéve, hogy azok megvalósítása 2016-ban folyamatban van, vagy legalább elkezdődik, illetve az ilyen célokra esetleg korábban felvett bankhitel törlesztése 2016-ban is folyik.

- a) Lakásvásárlás, lakáson fennálló tulajdonközösség megszüntetése, lakáscsere;
- b) Lakás építése, bővítése;
- c) Lakás felújítása, tatarozása;
- d) illetve az a)- c) pontokban felsoroltakkal összefüggésben felvett bankhitel kiváltása, csökkentése.

3. A pályázók köre:

Pályázatot nyújthat be az, az életvitelszerűen Budapesten élő vak nagykorú személy, aki vakok személyi járadékára, illetve fogyatékosági támogatásra való jogosultságát, hitelt érdemlően (pl. megállapító határozattal), igazolni tudja és a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének, illetőleg a szövetség bármely fővárosi illetőségű tagegyesületének a tagja. A pályázat szempontjából életvitelszerűen Budapesten élőknek minősül az a tag is, aki a támogatás segítségével Budapestre szándékozik költözni.

Az Alapítvány Alapító Okirata szerint a 2. a) és b) pontban meghatározott célra ugyanaz a személy csak egy alkalommal kaphat támogatást, illetve a c) pontban meghatározott célra ugyanaz a személy öt éven belül újabb támogatást nem kaphat. Azok a pályázók tehát, akik az a), illetve b) pont szerinti támogatásban már részesültek, valamint akik a c) pont szerinti támogatásban öt éven belül részesültek, és a támogatást ténylegesen igénybe is vették, most nem pályázhatnak.

Az, akinek a vele egy háztartásban élő közeli hozzátartozója már támogatásban részesült, a 2. c) pontban meghatározott célra csak abban az esetben támogatható, ha minden olyan pályázó támogatást kap, aki korábban abban még nem részesült.

4. A pályázás módja:

Pályázni írásban, az erre a célra rendelkezésre álló adatlap kitöltése útján lehet. Ebben a pályázónak részletesen, dokumentumokkal is alátámasztva ismertetnie kell a megvalósítandó konkrét célt és meg kell jelölnie az igényelt pénzüsszeget. Ismertetni szükséges továbbá mindazokat a körülményeket, amelyeket a támogatásra való rászorultság alátámasztásához fontosnak tart (a jelenlegi lakáskörülményeit, családi helyzetét, vagyoni és jövedelmi viszonyait stb.). A vakság fennállásának tényét a vakok személyi járadékát, vagy fogyatékosági támogatást

megállapító határozattal, míg a pályázó, valamint vele együtt élő családtagok jövedelmi viszonyait a folyósító szerv által kiadott igazolással, illetve munkáltatói igazolással kell alátámasztani. A részletes ismertetések mellé csatolnia kell egy olyan tartalmú nyilatkozatot, melyben előzetesen hozzájárul ahhoz, hogy a jövedelmi, vagyoni helyzetére vonatkozó személyes adatairól az Alapítvány a megfelelő állami szervektől felvilágosítást kérhessen. Nyilatkoznia kell továbbá arról is, hogy az általa közölt adatok a valóságnak megfelelnek.

A szükséges adatlap, illetve a nyilatkozatok 2016. február 16-tól a Hermina Egyesületnél, illetve a Vakok és Gyengénlátók Közép - magyarországi Regionális Egyesületénél személyesen átvehetők, valamint az egyesületek internetes oldaláról (www.herminaegyesulet.hu) és a (www.vgyke.com), illetve az alapítvány saját honlapjáról (www.vaklakas.hu) letölthetők.

A pályázat látássérültek számára akadálymentes elektronikus adatlapon is benyújtható, mely szintén letölthető a fenti weboldalokról. Az elektronikus formában kitöltött pályázatokat az info@vaklakas.hu címre szíveskedjenek megküldeni a szükséges mellékletek csatolásával.

A fent említett mellékletek (igazolások, határozatok) hiányában benyújtott pályázat érvénytelen.

Az Alapítvány a pályázat adatait és a kapott támogatás felhasználását, minden, jogszabályban nem tiltott módon, jogosult ellenőrizni. Nem lehet támogatásban részesíteni a pályázót, ha valótlan adatokat közölt. Nem részesülhet juttatásban továbbá az Alapítvány tisztségviselője, az Alapítványhoz csatlakozó támogató és mindezen személyek hozzátartozója.

A benyújtott pályázatban foglaltak előzetes, vagy utólagos ellenőrzése érdekében, a későbbi külső szakértői közreműködés részbeni finanszírozásához hozzájárulásként, a pályázónak a pályázat beadásával egyidejűleg **1000,- Ft ügyintézési díjat** kell megfizetnie készpénzben, vagy postai benyújtás esetén átutalnia az Alapítvány **K and H Bank Zrt. – nél vezetett:**

10409015 – 50526588 – 89661009 számlaszámára.

Az ügyintézési díj megfizetésének hiányában a benyújtott pályázat érvénytelen. A pályázathoz a - fent említett - díj befizetésének igazolására szolgáló iratot is mellékelni kell.

5. A pályázat benyújtásának ideje és helye:

A pályázatokat 2016. május 9 - ig kell eljuttatni:

- a **Vakok és Gyengénlátók Közép - magyarországi Regionális Egyesületéhez** (1146 Budapest, Hermina út 57., postacím.: 1380 Budapest, Pf. 1075. telefonszám: 06/1 – 384 - 5541),
- a **Hermina Egyesülethez** (1146 Budapest, Hermina út 47., postacím: 1406 Budapest, Pf. 40., telefonszám: 06/1 - 273 – 0755 vagy 06/1 384 – 8440 / 107., 108. mellék), illetve
- az info@vaklakas.hu e-mail címre.

Határidőben benyújtottnak minősül a pályázat akkor is, ha azt legkésőbb 2016 május 9-én postára adják. A határidő lejártát követően benyújtott pályázat érvénytelen.

6. Az elbírálás módja:

A benyújtási határidő lejártát követő 45 napon belül az Alapítvány kuratóriuma a pályázók rászorultsága alapján dönt a támogatások odaítéléséről. A kuratórium a pályázótól nem kér hiánypótlást vagy bármilyen kiegészítést, kizárólag az elbíráláskor rendelkezésére álló adatok alapján dönt. Ezért minden pályázó alapvető érdeke, hogy a beadott pályázat teljes körűen, részletesen, világosan és egyértelműen tartalmazza a szükséges információkat.

Felhívjuk a pályázók figyelmét arra, hogy elérhetőségüket (különösen mobiltelefon szám, e - mail cím) a pályázati adatlapon mindenképp tüntessék fel!

A pályázókat a pályázat eredményéről az Alapítvány kuratóriuma írásban értesíti, ezen túlmenően a nyertesek listáját saját honlapján, a Hermina Egyesület és a Vakok és Gyengénlátók Közép – magyarországi Regionális Egyesületének honlapján, illetve a "Vakok Világa" c. folyóiratban is közzé teszi.

7. A támogatás kifizetése és felhasználása:

Felhívjuk a pályázók figyelmét, hogy a támogatás kifizetése utólagosan, a benyújtott szerződés, számla vagy más bizonylat alapján átutalással, vagy készpénzzel történik.

Csak rendkívül indokolt esetben van lehetőség előleg folyósítására. **Az odaítélt összeg tényleges átutalására (kifizetésére) 2016. október elején kerülhet sor, mivel az alapítói vagyon banki lekötése ekkor jár le.**

Az összeg felhasználására 2016. december 31-ig van lehetőség, az addig fel nem használt pénz a következő évben megpályázható összeget gyarapítja. A kifizetés és felhasználás konkrét módját az Alapítvány a nyertes pályázóval írásban, megállapodás útján rögzíti.

Az **Alapítvány Alapító Okirata** a pályázatok benyújtásának helyén és a honlapon is megtekinthető.

Az Alapítvány nyitott, ahhoz bárki csatlakozhat, aki a célok eléréséhez vagyonrendeléssel hozzá kíván járulni és az alapító okirat rendelkezéseit elfogadja.

Az Alapítvány a **K and H Bank Zrt. – nél vezetett:**
10409015 – 50526588 - 89661009 számlaszámára
várja a felajánlásokat, melyeket előre is köszön.

Amennyiben céljainkkal egyetért, és lehetősége van rá, kérjük, támogassa alapítványunkat!

Személyi jövedelemadója 1%-ának felajánlását is - örömmel és köszönettel - fogadjuk!

Budapest, 2016. január 28.

Dr. Nyusti Szilvia,
az alapítvány elnöke és képviselője

Rovatot összeállította: Szerkesztő

ÓCEÁN – LELKÜNK TITKAI

A függő személyiség

Sokszor hallom, hogy „kapcsolatfüggő” vagyok, „nem tudom elképzelni az életem egyedül”, „hiába tudom, hogy szakítanom kellene, képtelen vagyok megtenni”, „nem tudok egyedül dönteni”. Ezek a gondolatok mindaddig természetesek és teljesen normálisak, amíg a saját életvitelben (esetleg a környezetében is) komoly károkat nem okoznak.

Ha ez a fajta „függőség” ritkán jelenik meg, akkor az betudható egy különösen erős érzelmi kötődés következményeinek, vagy egy hangulati hullámvölgynek az ember életében. Ezek előfordulnak olykor mindannyiunkkal. Azonban abban az esetben, ha ez valaki életében rendszeresen megjelenik, érdemes lehet segítőtőhöz fordulni, mert előfordulhat, hogy az illetőnek dependens személyisége van, ami rövid és hosszú távon is komoly ártalmakhoz vezethet.

Honnan ismerhető fel a dependens személyiség?

Elsősorban onnan, hogy életének fontos mozzanataiban másokra támaszkodik, nem a saját igényeire.

Általában erőtlennek és gyámoltalannak érzi magát.

Legtöbbször nem fejezi ki a saját szükségleteit, vagy ha igen, azt mások kedvéért könnyen feladja.

Nehezen hoz döntést önmagával, a jövőjével kapcsolatban.

Az egyedüllét kínzó képként jelenik meg a szeme előtt, és ezért igyekszik minden áron elkerülni azt.

Az elszakadástól, elutasítástól való félelem sokszor indokolatlan helyzetben és indokolatlanul erősen tör rá.

A környezete számára már zavaróan sok törődést, gondoskodást igényel. Ez az igény vagy még inkább szükséglet miatt görcsösen tapad közeli ismerőseire.

A dependens személyiséggel rendelkezők többnyire igazi konformisták, akik ügyesen alkalmazkodnak annak érdekében, hogy megfeleljenek mások vélt vagy valós elvárásainak. Ennek érdekében, hogy meg tudjanak felelni, sokszor igyekeznek kitalálni a másik vágyait, és már eleve aszerint cselekszenek, ami gyakran kellemetlen félreértésekhez, vitákhoz vezethet.

A felsorolt jellemzők azonban egyenként nem jelentik azt, hogy bárki is dependens lenne. Ehhez a fenti kritériumok szinte mindegyikének meg kell jelennie, és teljesülnie kell a következő feltételek valamelyikének:

- a viselkedés szenvedést okoz önmagára vagy környezetére
- jelentősen akadályozza a mindennapi életvitelt
- káros a fizikai vagy pszichés egészségre
- veszélyes (szuicid gondolatok megjelenése, önsértés stb.)

Ha ezen kritériumok közül egy sem teljesül, nem beszélhetünk sem kóros viselkedésről, sem kóros gondolkodásról vagy személyiségről. Ez azonban fordítottnak, más esetben is érvényes; ha bármelyik feltétel teljesül (szendvedést okoz, akadályoz, káros, veszélyes), érdemes segítséget kérnünk.

Csukás Csaba, pszichológus

MOSZAT – ÉRDEKESSÉGEK

12 varázslatos földöntúli táj

Számos zuga van a Földnek, ahol elképesztő, szürreális látványban lehet részünk, melyek segítik átlépni elménk korlátait és kicsit továbbgondolni a világot és a benne munkálkodó erőket.

Vatnajökull, Izland

Fortyogó víz és gőz, buborékok, sziklák és jég egyesül a lélegzetelállító, de mégis idegen tájban. Ez Izland és Európa legnagyobb gleccsere a Vatnajökull (8100 km²).

Pokol kapuja, Türkmenisztán

Egy óriási vörösen izzó gázzal teli kráter a Karakum- sivatag közepén Türkmenisztánban, amit a helyiek csak a Pokol kapujaként emlegetnek.

A Föld szeme, Mauritánia

A Mauritániában fekvő Szahara szeme vagyis az El Richat struktúra, az 50 km-es átmérőjének köszönhetően még a világ űrből is látszódik.

Socotra, Jemen

Az Indiai-óceánon, Jementől 250 km-re fekvő, a négy szigetből álló apró Socotra, szigetcsoport a világ egyik legkülönlegesebb szigete. A különleges formájú sárkányvérfák és palackfák látványának köszönhetően olyan érzésünk támad mintha egy fantasy film díszlete elevenedne meg.

Salar de Uyuni, Bolívia

A Bolíviában fekvő Salar de Uyuni a legnagyobb kiterjedésű só sivataga a világon, mely különösen az esős évszakban nyújt lenyűgöző látványt.

Skagen, Dánia

Skagen, Dánia legészakibb pontja, egy földnyelv, ahol a Balti- tenger és az Északi-tenger találkoznak, ahol a homokdűnék és az elhagyatott tengerpartok látványa a világ végét idézik.

Antilop-kanyon, USA

Az Antilop-kanyonban, a világ legnépszerűbb és legtöbbet fényképezett, víz vájta kanyonjában az erózió elképesztő formákat hozott létre, mely a fény játékaival kombinálva bámulatba ejti az idelátogatókat.

Perito Moreno gleccser, Patagónia, Argentína

Az argentinai Los Glaciares Nemzeti Parkban fekvő Perito Moreno gleccser egy harminc kilométer hosszú, kétszázötven négyzetkilométeres jégmező. Patagónia egyik legismertebb turisztikai látványossága, mely a különleges, földöntúli tájakra kíváncsi utazók tízezreit vonzza ide minden évben.

Tsingy de Bemaraha, Madagaszkár

A Tsingy de Bemaraha különleges madagaszkári szürke mészkőformáció, tűhegyes szikláival tarkított hegyvidék láttán az ember egy másik bolygón érezheti magát.

Tepuik, Venezuela

A sűrű, tejfehéren gomolygó felhők ölelte vidék indián nyelven az "Elveszett Világ". A Venezuela tepuik vagy táblahegyek sokszor függőleges falú, toronyszerű fennsíkok, amelyek több száz méter magasan emelkednek ki a környező őserdőből.

Tianzi hegység, Kína

A kínai Tianzi hegységben található Huangshan és Zhangjiajie fantasztikus égbe törő képződményei egy valódi Földön kívüli hely, a Pandora lebegő hegycsoportjának, a Hallelujah-hegynek szolgáltak mintául. Valóban sci-fibe illő a táj.

Monó-tó, USA

A Monó-tó egy bizarr, idegen világ látszatát kelti elsőre, sehol egy fa a környéken, minden élettelennek tűnik és a vízből kiemelkedő tufák alakjaitól szinte kísértetiessé válik az egész táj.

Rovatot összeállította: Szerkeszt

BARANGOLÓ – HAZÁNK LÁTVÁNYOS HELYEI

Az Erzsébet-Kilátó

A János-hegy a kilátó megépülése előtt is kedvelt kirándulóhely volt; a legenda szerint a hegy csúcsáról tiszta időben a Magas-Tátra csúcsait is meg lehetett pillantani. Nevének eredete – egy népmonda alapján – a törökverő Hunyadi Jánoshoz köthető, akinek itt Márta, egy szép görög leány megmentette az életét.

A János-hegy a Budai-hegység tagja, 528 méteres magasságával Budapest legmagasabb pontja és egyben legszebb kilátóhelye. A János-hegy kúpja dolomitra települt dachsteini mészkőből épül fel. Az 1847-ben megtartott dűlőkeresztelőn Pozsonyi-hegynek nevezték el (a XIX. században Pozsony városáig is el lehetett látni), de más elnevezéseihez hasonlóan – Márta-bérc, Erzsébet-orom – ez sem ment át a köztudatba. A Pozsonyi-hegy név mint a János-hegy hosszú, északnyugati nyúlványának a neve maradt fenn.

A főváros legmagasabb pontjaként a János-hegy mindig is ideális volt meteorológiai megfigyelések számára. Már az 1910-es években létesítettek itt megfigyelő állomást. A mérések szerint a levegő szárazabb és páramentesebb a hegyen, mint a városban; az évi középhőmérséklet is alacsonyabb, mint Budapest más pontjain. A jó levegő titka az állandó széljárás. Ha a város fölött köd is ül, a János-hegyen mindig szép verőfényes idő van.

Minden korban számos természetbarát kereste fel a János-hegyet, hogy gyönyörködjön a lábai előtt elterülő főváros látványában. A leghíresebb az idelátogató kirándulók közül Erzsébet királyné volt, aki 1882 során több ízben is ellátogatott a főváros legmagasabb pontjára. Ő már egy fából épült messzelátóból nézett le a városra. A fából készült tornyot már 1885-ben le akarták cserélni. Számtalan terv született, ám különböző okokból egyiket sem fogadták el.

A kilátó

1900-ban már a Magyar Turista Egyesület Budapesti Osztálya is felvetette, hogy olyan, masszív anyagból készült toronyra lenne szükség, amely egyszerre szolgál kilátóként és őrzi Erzsébet királyné emlékét. A főváros vezetését egyre több oldalról sürgették, így végül elfogadták

javaslatot. A megszületett költségvetés azonban nemcsak a turista egyesület, hanem Budapest anyagi lehetőségeit is meghaladta; a legszerényebb megoldás is jóval felülmúlta a természetjárók vagyonát.

Halmos Károly polgármester jó ismerőse volt Glück Frigyes szállodatulajdonos, aki nem hagyta feledésbe merülni a terveket. Glück rendezőbizottsági tagja volt az 1902-ben Budapesten megtartott nemzetközi szállodákongresszusnak. A rendezvényt követően – mely során a résztvevők a János-hegyi fa kilátóhoz is elsétáltak – a szállodatulajdonosok ipartestülete húszezer forintot ajánlott fel egy új kőből épített kilátóhoz. A felajánlásokat a polgármesteri hivatal 1904-ben kiegészítette a szükséges összegre, így nekiláthattak a régi álom valóra váltásához. A kilátó tervezésére pályázatot akartak kiírni, bírálóként pedig Schulek Frigyesre gondoltak, aki ebben az időben a Műegyetem középkori építészeti tanszékét vezette. Valójában az általa tervezett épületekhez hasonlólt láttak volna szívesen a János-hegy tetején is. Végül nem írtak ki pályázatot, mivel ez csak tovább halasztotta volna a kilátó építésének elkezdését. A főváros egy monumentális épületet szeretett volna látni, mely tiszteleg Erzsébet királyné emléke előtt, de egyben a turistáknak is élvezhető.

Klunzinger Pál, a kilátó tervezésével megbízott építész felhívta a figyelmet, hogy a János-hegy formája alapvetően meghatározza, hogy milyen alakú épületet lehet a csúcsára építeni. 1906-ra megszülettek az első tervek, melyeket Schulek Frigyes is jóváhagyott. Ezeken még nem a mai formában, hanem magas, kúpszerű tetővel szerepelt a kilátó. 1908-ban kezdődött meg az építkezés. Az alapozási munkák már folytak, amikor Schulek átdolgozta a terveket: ekkor került a kúp alakú tető helyére a két felső terasz.

Ekkor már nem számítottak a költségek: végül 240 ezer koronára rúgtak a tervezett 180 ezer helyett. Gondot okozott a kivitelezés során, hogy nem vezetett fel autót a hegytetőre, csupán a mai Libegő felső állomásáig lehetett eljutni gépkocsikkal. Kénytelenek voltak síneket lefektetni, hogy az építőanyagot fel tudják juttatni, a kocsikat egy négy lóerős benzinmotor húzta fel a tetőre. A vízellátást is csak egy három kilométer hosszú alkalmi vízvezetékkal tudták megoldani. 1910. szeptember 8-án adták át a nagyközönségnek ünnepélyes keretek között a kilátót. A kilátó közelébe erőőri lakot építettek 1923-ban, ide költözött az addig a torony alagsorában lakó toronyőr. Elsőként Magyarországon az Erzsébet-kilátó kapott állandó díszkivilágítást 1926-ban. A kilátó körüli teraszt utólagosan, 1931-ben alakították ki.

A rendszerváltást követő tulajdonosváltások, és a jogi-, anyagi huzavonák után 2001-ben került a János-hegyi Erzsébet-kilátó Budapest-Hegyvidék XII. kerület

Önkormányzata kezelésébe. Rögtön, 2001-ben megkezdtek a felújításhoz szükséges előzetes munkálatokat. Ezek a kevésbé látványos, ám fontos folyamatok több évig húzódtak: előzetes felújítási tervezésre volt szükség, be kellett szerezni a szükséges engedélyeket és a kivitelezési munkálatokra is pályázatokat írtak ki. A felújítási munkálatok leglátványosabb részei, vagyis a külső burkolat homokfúvással való megtisztítása, a belső terek rendbetétele 2005. május

20-ra lezárultak, és elhárult az életveszély is, amit a kilátó meglazult kövei jelentettek az alatta tartózkodókra.

A kilátó szerkezete még a rendszerváltozás előtt a tetejére felállított gigantikus méretű, messzire világító vörös csillag gondatlan felszerelése, és aránytalanul nagy súlya miatt rogyant meg, a magasban egyszerűen szétcsúsztak a kövek. Az első felújítási fázis során az épületen éktelenkedő falfirkák eltávolítása történt meg. A Pilisi Parkerdő is nekilátott a kilátó környékének rendbetételéhez, így a túrázók már igénybe vehették a János-hegy csúcsára vezető lépcsős sétautat, bár maga a kilátó még mindig zárva maradt a nagyközönség előtt. A májustól szeptemberig tartó ütem során többek között felújították a kilátóhoz vezető autóutat, és új, energiatakarékos díszvilágítást szereltek fel. A munkálatok végére maradt a kilátó közvetlen közelében található erdőőri lak felújítása, valamint a torony körüli régi betonlapok kicserélése a környezetbe illeszkedő díszburkolattal. Ez a fázis járt nagyobb anyagi kiadással: közel százmillió forintot emésztett fel. Ugyancsak a Pilisi Parkerdő Rt.-vel közösen a XII. kerületi Önkormányzat újjáépítette a Jánoshegyi út alsó kanyarulatából induló sétautat, még hozzá úgy, hogy speciális gumiborítású sávot alakítottak ki a futók számára. A közelben található két játszóteret is teljes mértékben felújították.

Az Erzsébet-kilátó 1910 óta mindig hozzátartozott Budapest turisztikai látnivalóihoz, és szerves részét képezi napjainkig a Budai-hegyek Várból látszó panorámájának.

Rovatot összeállította: Szerkesztő

NEVETNI MINDIG JÓ – HUMOR

Egy nő a buszon újságot olvas. Rátalál egy cikkre, ami a világ halálozási statisztikájával foglalkozik. Annyira felcsigázza a hír, hogy odafordul a szomszédjához:

- Hallotta már, hogy minden pillanatban, amikor csak levegőt veszek, meghal valaki a világon?

Erre a szomszédja rezignáltan:

- Akkor talán próbálkozzon a fogmosással!

-Hogy hívják a német jegesmacit?

-Dermedve.

A tanár felelteti Móríckát:

- Móricka honnan jön az áram?

- Az őserdőből.

- Ezt miből gondolod?

- Mert amikor a múltkor elment az áram, apa azt mondta már megint lekapcsolták az áramot ezek a majmok.

A fiatal házasok vesznek egy összerakható szekrényt. Hazaviszik, a férj elmegy dolgozni. A feleség összerakja a szekrényt, nézi, nézi, amikor elmegy az

utcán a villamos, a szekrény pedig hopp, összedől.

- Nem baj! - gondolja a nő, és újra összerakja.

Villamos jön, szekrény újra szétesik. Gondolkodik a nő, mit csináljon. Becsönget a szomszéd férfihoz, jöjjön át segíteni. Pasi összerakja a szekrényt, kis idő múlva villamos jön, szekrény összedől... Mit lehet csinálni? A pasi javaslata:

- Rakjuk össze, bemegyek a szekrénybe, rám csukja az ajtót, megnézem hol esik szét, és ott megerősítjük.

Így is történik, szekrény össze, pasi be a szekrénybe, amikor csöngetnek, jön haza a férj:

- Sikerült elszabadulnom hamarabb a munkahelyről, hazajöttem összerakni a szekrényt!

Belép a szobába, látja a szekrényt:

- De ügyes vagy, már össze is raktad! - kinyitja az ajtót, meglátja a pasit:

- HÁT MAGA MEG MIT KERES ITT?

Válasz:

- Nem fogja elhinni: várom a villamost!

A rendőr rászól a fiára

- Fiam, ne dohányozz, korai az még neked!
- De papa, te is ötödikes voltál, mikor elkezdted cigarettázni! - válaszol a gyerek.
- Igen, fiam, de én akkor már tizenhat voltam

Agresszív kismalac az orvosnál:

- Doktor úr, megrúgott egy teve!
- És hol rúgta meg?
- Hát a sivatagban, te hülye!!!

Ébresztőóra

- Nálatok nincs ébresztőóra? - kérdezi a tanár az elkésző tanulótól.
- De van, csak mindig olyankor csörög amikor én még alszom.

A rendőrtiszti főiskolán az egyik jelölt megbukik.

- Mik voltak a kérdések? - kérdezi tőle a barátja.
- Az első, hogy hogyan halt meg Napóleon?
- És mit válaszoltál?
- Hogy leesett a Waterloóról.
- Hát a második?
- Hogyan halt meg Rákóczi?
- És erre mit válaszoltál?
- Hogy belefulladt a Rodostóba.
- És a harmadik?
- El kellett mondanom a Szeptember végét!
- Na mondd el!
- 29, 30, 31.
- Te hülye, hát itt a hiba, a szeptember csak 30 napos!

János bácsi autóvezetésből vizsgázik. Mellette ül az instruktör, hátul a rendőr. Instruktör:

- János bácsi! Milyen tábla volt ez?!
- Úgy néztem, fiam, búzatábla...

Öreg székely ül a vonaton, belibeg a kocsiba egy hölgyike, intenzív illatfelhőt húzva maga után. Meg is kérdezi az öreg, hogy mi ez az illat.

Mire a hölgy:

- Le fragrance II. a Diortól, Párizsból 50 ml 29.800 Ft.

Hümmög az öreg, erre nem lehet mit mondani, majd pár perc múlva enyhén oldalra dőlve elereszt egy kb 20 másodperces, lapos pukit.

A hölgynek könnybe lábad a szeme, enyhén kiakadva kérdezi:

- Jézusom, mi ez a szag?

Mire az öreg:

- Tarkabab, Érmihályfalváról, a Józsitól, fél kiló 180 Ft.

Rovatot összeállította: Szerkesztő

VIRÁGSZIROM – IDÉZETEK, VERSEK

Csitáry-Hock Tamás idézetek

„Ha valakit igazán szeretsz, mindig mosolyát látod... akkor is, ha éppen rossz kedve van, akkor is, ha mérges, ha aggódik, ha szomorú. Te mégis a mosolyát látod. Azt a mosolyát, amit majd te varázsolsz arcára, szívébe, amikor fáradt, mérges, vagy bánatos. Mert szereted. Ilyenkor is. Sőt. Ilyenkor igazán.”

„A világban (...) számtalan szépség van, amiket magamba gyűjthetek, s egyé válva szépítik az életet. De hiába minden szépség, ha a legfontosabb hiányzik belőle. Mert akkor ízetlen, használhatatlan, élvezhetetlen az egész. Ha te hiányzol belőle.”

„Az igazi tükör nem csak a külsőségeidet mutatja. Hanem azt is, amit a szem nem lát. Ami rejtve van. Előtted is. Amit a tükör nélkül sosem látnál meg. És ez a fontos. Hogy itt állsz előttem. A legértékesebb tükör. És megmutatsz magamnak.”

„Cserélünk... néha könnyen, néha nehezebben, alkudozva, méregetve. Már egészen kicsi korunk óta. A játékainkat, kártyanaptárainkat, kisautóinkat, lemezeinket, bélyegeket, régi pénzeket... aztán lakást,

autót, néha hazát. Mennyi mindent. Cserélünk. Ahogy én is tettem oly sokszor. És akár ma is. De van valami, amit soha, semmiért, semennyiért nem adnék, nem cserélnék. A veled töltött pillanatok, percek, órákat.”

„Lehetne szerelem... száz is, ezer is. Bármennyi. Lángoló, szép, kellemes, magával ragadó. Lehetne fájó, felkavaró, szenvedélyes vagy csendes. Lehetne bármilyen, lehetne bármennyi. Lehetne szerelem. De már nem lehet. Már nincs szerelem, nincs lángolás. Már te vagy. Csak te. A mindennél több, a mindennél szebb. A rendkívüli, az egyetlen, a felkavaró. A fájdalmas, a csodálatos, a kívánatos. A mélység és a magasság, a vihar és a csend, a pillanatnyi és az örök. A minden.”

„Van egy különleges találkozás. Minden másnál több, szebb, értékeőbb. Semmihez sem mérhető, semmivel sem mérhető. Talán csak csodákkal. Mert a legszebb dolog a világon, ha találkozol valakivel, akivel egy a lelked. Mert ebből a találkozásból csodák születnek.”

Impresszum

SzemFüles

Kiadja: Siketvakok Országos Egyesülete
Hungarian Deafblind Association

Székhely: 1146 Budapest, Ajtósi Dürer sor 39.
Levelezési cím: 1053 Budapest, Múzeum körút 3. II. em.1.
Telefon: 06-1/361-2007
Fax: 06-1/209-5829
E-mail: siketvakok@gmail.com

Számlaszám: 10409015-90117325-00000000
Adószám: 18061031-1-42

Felelős kiadó: Gangl Tamás, elnök
Felelős szerkesztő: Földesiné Juhász Viktória

